

Høringsutkast til Petroleums- og energistrategier for Finnmark 2015-2019.

Innspill til "Petroleums- og energistrategier for Finnmark 2015-2019" fra Vest Finnmark Regionråd som består av kommunene Alta, Kvalsund, Loppa, Måsøy, Hammerfest, Hasvik og Nordkapp.

Sammendrag

Det er knyttet store forventninger til den videre utviklingen av petroleumsindustrien i Barentshavet. Samtidig vil etterspørselen om tilgang på fornybar kraft og omlegging til mer energieffektive løsninger øke. Det er derfor viktig at man:

- Utvikler en bærekraftig og fremtidsrettet petroleumsnæring der Finnmark: bidrar med unike løsninger som er tilpasset nordområdene og kan eksporteres.*
- Satser på produksjon av fornybarkraft og spesielt når 420 kV linjen kommer til Vest-Finnmark.*
- Utnytter potensialer som ligger i å utvikle og ta i bruk fleksible og effektive energiløsninger,*
- Satser på kunnskapsbasert næringsutvikling i samarbeid med relevante nasjonale og internasjonale aktører'*
- Satser på næringsklyngene som utvikler seg i energibransjen*
- Sikrer at fagtilbudene i videregående skoler reflekterer samfunnets og næringslivets behov for kompetanse.*

1. Bakteppet for energisektoren i Finnmark

Verden for øvrig ønsker å fase ut fossil energi og satse på fornybar energi og energieffektivisering. Samtidig vil en slik overgang ta flere tiår.

1.1. Internasjonal dreining mot mindre fossilt, mer fornybart og energieffektivisering.

Sikker tilgang på energi er en avgjørende forutsetning for fortsatt økonomisk vekst og velstandsutvikling. Frem til 2030 forventes det at verden vil ha behov for 60 prosent mer energi enn i dag og 2/3 av det økende behovet vil komme i folkerike utviklingsland og fremvoksende økonomier (Energi21 2014). Fossile energikilder utgjør og vil utgjøre motoren i verdens velferdssamfunn i mange tiår fremover. Samtidig vil klimautfordringen representere den dominerende føringen for utforming av den internasjonale og nasjonale energipolitikken sammen med krav til forsyningssikkerhet og utvikling av konkurransedyktig næringsliv. De internasjonale hovedtrekkene for å møte klimautfordringene er å a) **redusere utslipp** fra fossile energikilder som kull, olje og gass, b) å øke bidraget fra **fornybar energi** i energimiksen og c) bedre løsninger for **energieffektivisering**

1.2. Realisering av energipotensialer i Finnmark møter utfordringer

Finnmark har en unik posisjon med nærhet til naturgitte energiresurser som olje og gassressurser i Barentshavet og store vindressurser på land. Dette kan åpne for videre

vekst og verdiskapning Med drift i eksisterende og fremtidige olje- og gassfelt, samt vindkraftparker.

Olje og gass er ennå og vil være i lang tid en viktig strategisk råvare men har utfordringer i et fremtidig marked dels på grunn av pris, dels på grunn av høye utviklingskostnader i nord og dels på grunn av ønsket om å redusere bruken av fossil energi.

Finnmark har store vindressurser men møter utfordringen som store avstander til markedet, et svakt kraftnett og arealkonflikter ved utbygninger, relativt lave kraftpriser, produksjonslønsomhet og for Finnmark også høye innmatingstariffer til nettet.

1.3. Satsningsområder for petroleums- og energistrategier i Finnmark.

Konkurranseskraft, forsyningssikkerhet og klimautfordringer bør ligge som sentrale føringer i en petroleums- og energistrategi for Finnmark. Hovedsatsninger bør omfatte å a) **utvikle en konkurransedyktig og bærekraftig petroleumsvirksomhet** i Finnmark, b) **realisere potensialer for utnyttelse av fornybar energi** og c) **satse på løsninger som gir energieffektivisering.**

1.4. Å være tydelig på retningen

Høringsutkastet berører sentrale elementer for utvikling av petroleums- og energisektoren i Finnmark. Samtidig bør man ha en mer kritisk gjennomgang på hva som bør være strategier og hva som kan flyttes over til tiltak. I dag har høringsutkastet totalt identifisert 19 utfordringer og 56 strategier fordelt på 12 utfordringer og 33 strategier for petroleums og tilsvarende 7 utfordringer og 23 strategier for fornybare energi. Her bør man forenkle og prioritere tydeligere for å unngå at alt blir like viktig.

2. Satsningsområder

Petroleumsvirksomheten i Barentshavet er etablert og øker. Finnmark bør bidra på en måte som utløser et bærekraftig og konkurransedyktige regionale næringsliv og samfunn. Innen fornybar energi bør utbygningen av kraftnett, vindkraft og fleksible energisystemer prioriteres høyt, også overfor andre næringer og i bruk av arealer.

2.1. Å utvikle en konkurransedyktig og bærekraftig petroleumsvirksomhet

Barentshavet er etablert som den tredje olje og gassprovinsen på norsk sokkel. Ytterligere nye oljefunn i vest og nord i Barentshavet samt åpning av Barentshavet sørøst har økt en allerede stor interesse for Barentshavet fra olje og gassindustrien. De tre strategiske aksene som vil være viktige for Finnmark er:

- Å sikre rammer som gir offensiv leteaktivitet og realisering av funn.
- Å sikre at olje og gassaktiviteter styrker regionalt næringsliv og samfunn
- Å utvikle en ledende, bærekraftig og konkurransedyktig næring

2.1.1. Sikre rammer som gir offensiv leteaktivitet og utbygning av funn.

Finnmark fylkeskommune bør fortsatt jobbe aktivt for jevnlig tildelinger av nye lete arealer og at den årlige TFO (Tildeling av Forhåndsdefinerte områder) videreføres og utvides med nye områder som inkluderes etter hvert som det gjøres funn og arealene modnes.

Finnmark fylkeskommune bør også arbeide aktivt for å sikre rammebetingelser som bidrar til at nye funn bygges ut og primært med løsninger som gir ilandføring samt elektrifisering fra land.

I perioden for denne strategien bør fylkeskommunen fokusere sitt arbeide for å få på plass ilandføringsløsninger for Johan Castbergfunnet og eventuelt nye funn i Vestlige Barentshavet som f.eks. Gotha og Altafunnene.

2.1.2. Sikre at olje og gassaktiviteter styrker regionalt næringsliv og samfunn

2.1.2.1. Utvikle bedrifter i Finnmark

Erfaringer fra Snøhvitutbygningen, LNG-produksjonen på Melkøya og utbygningen av Goliatfeltet viser at med de rette insitamentene, dels nedfelt i kontraktregimer gir resultater som en oppbygging av leverandørindustrien i Hammerfest. Finnmark Fylkeskommune bør videreføre og styrke samarbeid med olje- og gass selskapene, leverandørindustrien og myndigheter for å videreutvikle etableringer av en regional konkurransedyktig leverandørindustri, også i formelle prosesser som ved plan for utbygning og drift (PUD) for utbygninger av nye felt.

I perioden for denne strategien bør fylkeskommunen legge til rette for videreutvikling av den etablerte leverandørindustrien i Vest Finnmark gjennom å bidra til at dette miljøet økes og strykes.

2.1.2.2. Styrke infrastrukturen

Fylkeskommunen bør arbeide videre for å utvikle infrastrukturen for samferdsel, basevirksomheter og energi. Det er allerede etablert en sterk base og petroleumsklynge i Hammerfest som bør videreutvikles. Det er samtidig viktig at store satsninger og investeringer i petroleumsnæringen, følges opp med offentlig investeringer på offentlig infrastruktur innenfor alle områder. Dette for å bidra til størst mulig ringvirkninger av aktiviteten, samt energiinfrastrukturen til Finnmark styrkes med Statnetts vedtak om å bygge 420kV nett til Skaidi. Dersom man nå kan utnytte dette til også å få på plass vindkraft utbygning i Kvalsund for å levere fornybarkraft til Snøhvit og Goliat bidrar dette til å utvikle en mer miljø og klimavennlig olje og gass produksjon i Barentshavet. I en videre utvikling kan fornybar vindkraft også benyttes ved eventuell ilandføring og industriutvikling i Honningsvåg, samt elektrifisering av nye utbygninger i Barentshavet. Dette kan bidra til at olje og gass industrien bidrar til å få på plass en fornybar kraftproduksjon og infrastruktur i Finnmark etter hvert som virksomheten utvider i fylket

2.1.2.3. Utvikle en ledende, bærekraftig og konkurransedyktig næring

Leverandørindustrien og olje & gass selskapene som er etablert i nord er her nettopp for de allerede er blant de fremste i verden innen sine leveranseområder. I tillegg utvikler disse sammen med lokale utviklingsmiljøer nye løsninger til beste for egen virksomhet og med høy nytteverdi for samfunnet og næringslivet for øvrig. Eksempler på slike områder er kystflåten i beredskap, beredskapssimulatoren i Honningsvåg, søk og redningstjenester i kaldt klima og med store avstander, miljø og aktivitetsovervåking..

Finnmark er det fylke i landsdelen som har hatt størst vekst innenfor petroleumssektoren. I løpet av 10 år har denne næringen økt sin andel av sysselsetningen betydelig, og potensiale for videre vekst er stor. Utbygningen av felt i Barentshavet, understøttet med viktige administrative funksjoner på land, kan gi Finnmark et konkurransefortrinn innenfor området arktisk drift av petroleumsfelt.

Her kan tiltakene for Finnmark adressere a) å tiltrekke seg ledende, **kompetanse, teknologi og leverandørmiljø** som kan utvikle og styrke unike fortrinn i Finnmark for petroleumsaktiviteten i nord og b) bidra til å utvikle **ledende produkter, tjenester, teknologier, standarder og løsninger** som øker sikkerheten og produktiviteten på norsk sokkel og c) **kan eksporteres** for eksempel til blant annet Russisk sokkel.

2.2. Å realisere potensial for utnyttelse av fornybar energi

Finnmark har de beste vindkraftressursene i Norge. NVE har tildelt 6 vindkraft konsesjoner i Finnmark som teoretisk kan produsere opp til 1,7 TWh. Til nå er det kun tre anlegg som er satt i produksjon, hhv Havøygavlen (2002) i Havøysund og Kjøllefjordvind i Kjøllefjord (2006) og Raggovidda på Varangerhalvøya (2014) som produserer tilsammen 0,3- 0,4 TWh.

I Vest Finnmark har Aurora Vindkraft AS fått konsesjon fra NVE på en installasjon på 180 MW på Fålesrassa i Kvalsund. Denne er nå påklaget og oversendt til endelig avgjørelse hos Olje og energidepartementet. Allerede i 2011 påpekte Statnett overfor NVE viktigheten av å få på plass ny kraftproduksjon for å sikre forsyningssikkerheten med henvisning til vindkraftprosjektet i Kvalsund. Statnett bygger nå ut 420 kV til Skaidi og med 132 kV linjen som allerede er på plass mellom Skaidi og Hammerfest er kraftnettet på plass i Vest Finnmark for økt vindkraftproduksjon. Når Goliat kommer i produksjon så skal denne delvis elektrifiseres med kraft fra land. Det er kjent at kraftsituasjonen på Melkøya til tider er anstrengt og med ytterligere industriell vekst og utbygninger i Vest Finnmark så er det behov for mer kraft.

Dersom Finnmark skal ta del i en fremtidig bærekraftig vekst så må kraftforsyningssikkerheten styrkes gjennom å utnytte fylkets potensialer for fornybar vindkraftproduksjon. Den nasjonale vindkraftproduksjonen forventes å nå om lag 2,2 - 2,4 TWh i løpet av 2014, noe som tilsvarer 1,8 % av den norske elektrisitetsforsyningen. De norske myndighetene har en ambisjon om at dette skal øke til 6- 8 TWh innen 2020. For å stimulere en slik utvikling så foreslås det nå nye avskrivningsregler i Statsbudsjett i 2015.

Utbygging av infrastruktur for fornybar kraft er viktig for omstillingen til mer effektiv, sikker og klimavennlig energiforsyning i Finnmark. Gjennomføres dette kan gode vindkraftressurser på sikt bli et interessant økonomisk fortrinn for Finnmark enten det gjelder egen forsyningssikkerhet eller en fremtidig eksport til Europa gjennom Arctic Circle ifølge planene til Statnett.

Finnmark fylkeskommune bør nå aktivt bidra til å få på plass vindkraftproduksjonen i Kvalsund. Dette vil blant annet innebære a) å være en pådriver for at **kraftnettet blir prioritert og bygd** ut uten unødige forsinkelser og b) bidra til at nødvendige **arealer frigjøres både til nettutbygninger og vindkraftanlegg**. Fylkeskommunen bør også jobbe for å få **bedre rammebetingelser** for vindkraft i Finnmark. Dette vil blant annet omfatte å c) fjerne eller redusere en konkurransevridende og høy **innmatingstariff** når kraftprodusent i Finnmark leverer til kraftnettet.

2.3. Å utvikle mer fleksible og effektive energiløsninger

2.3.1. Omlegging til lavutslippssamfunnet

EU har nylig satt seg som mål å kutte utslipp med 40 % og minst 27 prosent fornybar energi i energimiksen innen 2030, samt en ambisjon om energieffektivisering på minst 27 prosent. Stortingets klimaforlik er også oppe til debatt. Debatten handler ikke om det skal gjennomføres endringer men heller hvor mye og hvor fort. I følge regjeringen er ferden mot lavutslippssamfunnet startet og det ligger økonomiske insitamenter i Statsbudsjettet 2015. Også miljødirektoratet (2014) hevder at Norge kan bli et lavutslippssamfunn i 2050 uten å strupe petroleumsvirksomheten eller redusere den økonomiske veksten. Dette forutsetter elektrifisering av offshoresektoren, massiv satsing på teknologiutvikling, at nesten alle biler som selges etter 2030 er nullutslippsbiler, bedre avfallshåndtering og økt satsing på kollektivtransport.

2.3.2. Nye krav utløser nye muligheter og løsninger for verdiskaping

Omleggingen til lavutslippssamfunnet kan sees på som investeringer, ikke kostnader og uttrykker en stor utfordring, men representerer samtidig store markedsmuligheter for energiselskap og leverandører av utstyr og tjenester. Klimavennlige energiteknologier er nå et av verdens raskest voksende teknologimarkeder (Energi21 2014).

Med fornybardirektivet og el-sertifikat ordningen fases u-regulerbarkraft fornybar kraft inn med behov for nettførsterkninger. Elektrifisering av norsk sokkel og veitransporten øker det samme behovet. Samfunnet hviler på et velfungerende kraftsystemet som må oppgraderes og med nye krav til forsyningsikkerhet, beredskap og avanserte målesystemer (AMS) fører til store investeringer og reinvesteringer i energisektoren frem mot 2030.

Et fleksibelt energisystem omfatter alle energirelaterte infrastrukturer og samspillet mellom disse. Dette er kjernen i energieffektiviseringen og omleggingen som er på vei der aktive sluttbrukere periodevis vil være energiprodusenter og nye energibehov tilpasses miljøvennlig transport, for eksempel gjennom økt bruk av el-biler. Samspillet i energisystemet vil optimaliseres gjennom utstrakt bruk av automatisering gjennom overvåking, styring, informasjonssystemer og nye markedsmekanismer, der sluttbrukers adferd også omfattes. I mange sammenhenger omtales mye av dette som Smart Grids, der parallelle infrastrukturer som elektrisitetsnett, varme og kjøling og også gass spiller sammen. Løsninger for CO₂-håndtering vil også være en integrert del av dette bildet. Personikkerhet, forsyningsikkerhet og leveringskvalitet blir viktige utfordringer som må ivaretas når det fleksible energisystemet bygges ut, samtidig som dette åpner for å utvikle lokale leverandører og utviklingsaktører.

2.3.3. Finnmark bør utnytte markedsmuligheter i energiomleggingen ved å understøtte lokale bedrifter som ser fremover

Finnmark fylkeskomme bør derfor ta en aktiv rolle for å utvikle fleksible og effektive energisystemer gjennom a) gjennomføre **lønnsom energiomlegging** av egen virksomhet og bygningsmasse, b) som bidrar til å utløse lokale marked for **klimavennlige, fleksible og effektive energisystemer** c) og utvikler **lokal kompetanse og leverandører**.

3. Samarbeid om kunnskapsbasert næringsutvikling

Både næringsliv og samfunnene i Finnmark bør bli bedre til å ta i bruk allerede etablert kunnskap og samarbeide med etablerte kompetansemiljøer både nasjonalt og internasjonalt, muligens ved å utvikle felles- og samarbeidsarenaer. Fylkeskommunen bør også sikre at de videregående skoler tilbyr fagområder som er relevant for samfunn og næringslivet, også innen petroleum og miljø.

Norge er verdens syvende største oljeprodusent, den nest største gass eksportøren og verdens sjettede største vannkraftprodusent og den største i Europa. Vi har olje- og gasselskap samt leverandørindustriaktører som er verdensledende og anerkjent. Vi har en sterk teknologi- og kompetansebase innen offshorevirksomhet, undervannsteknologi, marine operasjoner og energi. Det nasjonale utgangspunktet innen petroleum og energiområdene gir oss stort potensiale for framtidig verdiskaping både i forhold til ressursutnyttelse og innen utvikling av teknologi og kunnskapsleveranser.

Kunnskapsbasert næringsutvikling som sikrer at man utnytter potensialer, tar i bruk best tilgjengelig teknologi eller utvikler ny kunnskap eller teknologi som kan tas i bruk og i beste fall også eksporteres er viktig og nødvendig for å sikre økonomisk vekst, også i Finnmark. Dette gjelder de fleste næringssektorene så vel nasjonalt som regionalt. Hele Nord Norge har svake eller begrensede kompetanse- og teknologimiljøer. For å imøtekomme denne utfordringen er dette noe som bør adresseres separat, gjerne i en egen strategi for forskning, innovasjon og utvikling.

Grunnlaget for at Finnmark kan ta del i noe av denne kompetansebasen og videreføre dette innen områder der vi har spesielle behov er stor. Noen eksempler er allerede nevnt som innen oljevernberedskap, søknad og redning. Det finnes sannsynligvis også andre slike områder som kan utvikles. Et annet slikt eksempel er det tre års arenaprogrammet for Arktisk vedlikehold i Hammerfest med formål å styrke petroleumsklyngens samarbeid og konkurransekraft i et stadig voksende petroleumsmarked i Barentshavet. Et annet slikt eksempel er tildeling av midler fra Innovasjon Norge til Pro Barents som i samarbeid med Nordkapp- og Kirkenes Næringshage vant frem i den nasjonale konkurransen og var en av de syv som fikk tildelt midler fra Innovasjon Norge av totalt 44 søkere. De tildelte midlene var på 1,5 millioner kroner for kompetanseutvikling innen petroleumindustrien.

Finnmark bør derfor bidra til a) å utvikle flere slike **fellesarenaer der næringslivet deltar** og i fellesskap er med på i b) samarbeid med andre **relevante kompetansemiljø** samt c) sikre at de i sine **videregående skoler tilbyr relevante fagområder for både industrien og samfunn.**